

DOMINGU IV PÁSKUA – TINAN B

Tema

Domingu IV Páskua nian mak “Domingu Bibi-Atan Di’ak” nian, basá tinan-tinan iha domingu ne’e, liturjia propoin parte ida husi kapitulu 10 Evanjellu nu’udar João haktuir, iha-ne’ebé nia aprezena Jezús nu’udar “Bibi-Atan Di’ak”. Ne’e mak tema sentrá ne’ebé Maromak nia Liafuan propoin ba ita-nia reflesau.

Evanjellu aprezena Kristu nu’udar “Bibi-Atan Modelu”, ne’ebé hadomi ho forma gratuita no lahó kolen nia bibi sira, to’o fó nia moris ba sira. Bibi sira hatene katak sira bele konfia Nia ho forma inkondisionál, basá Nia la buka nia di’ak rasik, maibé nia bibi sira nia di’ak. Buat ne’ebé importante atu hola parte ba Jezús nia bibi-luhan mak disponibilidade atu “rona” proposta sira Nia halo no tuir Nia iha dalan domin no saran an nian.

Leitura dahuluk afirma katak Jezús mak Makso’ik ida mesak, “la iha tan naran seluk iha lalehan okos, haraik ba ema sira, hodi hetan salvasaun”. Lucas fó hanoin atu ita keta monu ba figura sira seluk, ba dalan seluk, ba sujestaun seluk ne’ebé aprezena mai ita proposta falsa sira salvasaun nian.

Iha *leitura daruak*, autór Surat dahuluk João nian konvida ita atu kontempla Maromak nia domin ba ema. Tanba Nia hadomi ita ho “domin boot” mak Maromak prontu atu lori ita atu manán ita-nia kondisaun frakeza no frajilidade nian. Maromak nia objetivu mak integra ita iha nia família no halo ita sai “hanesan” Nia.

LEITURA I – Apóst 4,8-12

Sasin kona-ba Jezús no libertasaun ne’ebé Nia oferese ba ema sira, hatudu ho jestu sira (kura ema ain-kude’ik nian – kf. Apóst 3,1-11) no ho Pedro nia liafuan sira (ba ema lubun-boot iha Templu oin – kf. Apóst 3,12-26), provoka kedas autoridade judaika sira nia reasaun ho konsekuénsia hatama Pedro no João iha dadur. Ne’e mak reasaun lójika husi sira ne’ebé hakarak hametin sistema moris-atan no opresaun nian.

Nune’e, autoridade ne’ebé kontrola organizasaun moris relijioza, jurídika no ekonómika judeu sira nian, lori Pedro no João ba Sinédriu oin. Sinédriu prezide husi amlulik-boot ho membru 70 husi família importante rai ne’e nian. Iha Jezús nia tempu, grupu saduseu sira, ne’ebé nega resurreisaun, mak domina Sinédriu. Iha Sinédriu iha mós grupu significativu ida farizeu sira-nian, ne’ebé aseita resurreisaun... Grupu rua ne’e sei tau ba sorin sira-nia diverjénsia atu hamutuk kontra Jezús nia dixípulu sira. Pergunta halo ba apóstolu sira husi membru Sinédriu nian mak: “ho kbiit ida-ne’ebé no hodi sé nia naran mak imi halo ida-ne’e?” (Apóst 4,7). Testu ne’ebé leitura dahuluk aprezena mai ita mak Pedro nia resposta ba kestaun ne’e.

Maski espizódiu ne’e bazeia ba faktu istóriku, Lucas muda uitoan epizódiu ne’e atu hatudu “mundu” nia reasaun negativa ba dixípulu sira nia sasin. Maski nune’e dixípulu sira labele nonok kona-ba sasin Mesias ne’ebé hedi iha krús husi autoridade judaika sira.

MENSAJEN

Testu ohin nian mak katekeze ida ba sarani sira atu hatudu oinsá sira tenke konkretiza dixípulu sira nia sasin, ne’ebé iha knaar atu lori Jezús nia proposta libertadora ba ema hotu.

Uluknanai, Lucas observa katak Pedro “nakonu ho Espíritu Santu” (vers. 8). Sarani sira la mesak bainhira enfrenta mundu atu haklaken salvasaun. Espíritu mak gia dixípulu sira iha sira-nia misaun no orienta sira iha sira-nia sasin. Promesa ne’ebé Jezús halo ba dixípulu sira kumpri duni: “Bainhira sira lori imi ba sinagoga sira, ba tesa lia-na’in no ba na’i-ulun sira, keta hanoin resin kona-ba oinsá imi sei hatán eh ko’alia, basá iha oras ne’ebá Espiritu Santu sei hanorin imi buat ne’ebé imi sei dehan” (Lc 12,11-12).

“Nakon ho Espíritu Santu”, Pedro – paradigma dixípulu ne’ebé fó sasin Jezús nian – nakfilak husi réu/kondenadu ba akuzadór... Dirijente judaiku sira, taka an iha sira-nia prekonseitu no interese pesoál, kataloga Jezús nia proposta nu’udar proposta ida kontrária ba Maromak nia planu sira no oho Jezús; maibé resurreisaun hatudu katak Jezús mai husi Maromak no katak ninia projetu iha Maromak nia marka no garantia. Hodi temi salmu ida (kf. Sal 118,2), Pedro kompara dirijente sira nia ulun-toos ba konstrutór delek ida ne’ebé hewai fatuk prinsipál ne’ebé konstrutór seluk aproveita nu’udar fatuk prinsipál ba edifísiu seluk (vers. 11). Jezús mak fatuk baze projetu moris foun nian ne’ebé Maromak apresenta ba ema sira. Nia prova mak paralítiku, ne’ebé hetan mobilidade tanba Jezús nia asaun (vers. 10).

Jezús mak, loos duni, bee-matan ida mesak atu salvasaun suli – la’ós de’it libertasaun husi moras fíziku sira, maibé salvasaun totál, vida definitiva, ema nia realizasaun nakonu. Jezúsn (naran ebraiku ne’e signífika “Jahwéh salva”) mak kanál mesak atu Maromak nia salvasaun to’o ba ema sira (vers. 12). Ho afirmasaun solene no radikál ne’e, Lucas konvida sarani sira atu sai sasin salvasaun nian, hodi propoin ba ema sira Jezús Kristu, lori sira ba adere, ho forma totál no inkondisionál, ba projetu moris nian ne’ebé Kristu mai oferese.

Buat ida tan, atu haree oinsá Pedro ho aten-barani fó sasin Jezús nian, maski iha ambiente inimigu nian. Ho ne’e, Lucas sujere katak dixípulu sira haklaken Jezús no la iha buat ida mak sei hapara no hamnook sira.

Hodi halo rezumu: dixípulu sira simu misaun atu apresenta ba mundu no ba ema sira, Jezús Kristu, Makso’ik mesak de’it. Espíritu mak anima sira iha misaun ne’e no haraik ba sira aten-barani atu enfrenta opozisaun husi kbiit sira opresaun nian ne’ebé lakohi Jezús nia proposta libertadora.

LEITURA II - 1 Jo 3,1-2

Surat dahuluk João nian, mak hakerek polémiku ida, dirije ba comunidade sarani sira iha sidade oioin hadulas Éfeso, iha parte osidental Ázia Menór nian. Erejia sira doko comunidade sira nia moris, lori konfuzaun no ameasa muda identidade sarani. Kestaun prinsipál ereje sira foti tama iha orden kristolójika no étika. Husi aspetu kristolójiku, sira nega katak Maromak nia Oan-Mane halo an ba ema liuhusi Maria no nega katak nia mate iha krús; tuir sira-nia hanoin, Kristu lalehan nian mai iha Jezús ema iha momentu batizmu de’it, hodi husik fali nia molok paixau... Tan ne’e, Jezús nia umanidade la’ós relevante; buat ne’ebé importante mak mensajen morál Kristu lalehan nian, ne’ebé uza Jezús ema atu mosu iha rai. Husi pontudevista étiku no morál, ereje sira-ne’e la kumpre ukun-fuan sira no despreza liuliu ukun-fuan domin ba maluk. Surat ne’e apresenta ba sarani sira, koordinada boot moris sarani nian.

Testu ohin nian integra parte daruak surat nian (kf. 1 Jo 2,28-4,6). Autór fo hanoin sarani sira katak sira mak Maromak nia Oan no husu sira atu moris ho forma koerente tuir filiasaun ne’e, loroloron.

MENSAJEN

Autór fó hanoin ba sarani sira katak Maromak halo sira sai nia “oan”. Fundamentu ba filiasaun ne’e mak Maromak nia domin boot ba ema sira (vers. 1a). Títulu “Maromak nia oan sira” define

sira-nia situasaun nu'udar Maromak nia doben sira no katak sira simu moris foun husi Nia. Kondisaun oan nian implika moris iha komuñau ho Maromak no ho forma koerente ho ninia proposta sira. “Maromak nia oan sira” realiza Maromak nia obra sira (la'ós diabu nia obra sira – sira ne'ebé rejenta moris foun husi Maromak, la pratika justisa no la hadomi nia maluk – kf. 1 Jo 3,7-10).

Nu'udar “Maromak nia oan sira”, ne'ebé halo Maromak nia obra sira, tau sarani sira iha pozisaun ida iha “mundu” nia oin. Tanba ne'e, “mundu” ignora sira eh persege sira, hodi rejenta proposta moris nian ne'ebé sira fó sasin. Ne'e la'ós buat foun: “mundu” mós rejenta Kristu no ninia proposta salvasaun nian (vers. 1b).

Maski husi lora Batizmu nian sira sai ona “Maromak nia oan sira”, sarani sira sei kontinua halo dalan ba sira-nia realizasaun definitiva, to'o tempu ikus iha-ne'ebé fragilidade umana sei lakon definitivamente. Lora ne'e sarani sira sei hetan moris nakonu no definitivu sai Ema Foun. Iha lora ne'e, sarani sira sei moris iha komuñau total ho Maromak, sei sai “hanesan Nia” (vers. 2). Filiasaun divina mak realidade ida ne'ebé atinje sarani durante ninia peregrinasaun iha rai ne'e no implika moris ida iha koerénsia ho Maromak nia obra no proposta sira; maibé, iha lalehan de'it, liutiha libertasaun husi fragilidade no frakeza umana mak sarani sei hetan realizasaun nakonu.

EVANJELLU – Jo 10,11-18

Kapítulu 10 Evanjellu IV nian dedika ba katekeze “Bibi-Atan Di'ak” nian. Autor utiliza ilas ne'e atu propoin katekeze ida kona-ba Jezús nia misaun: lori ema ba du'ut matak no ba bee-matan moos iha-ne'ebé suli moris nakonu.

Ilas “Bibi-Atan Di'ak” la'ós autor Evanjellu IV mak inventa. Diskursu simbóliku ne'e forma husi materiál sira Testamentu Tuan nian. Ho modu espesial, diskursu ne'e liga ho Ez 34 (iha-ne'ebá ita hetan xave atu komprende metafóra “bibiatan” nian no “bibisira” nian). Hodi ko'alia ba sira ne'ebé dadur iha Babilónia, Ezequiel dehan katak líder sira Israel nian, mak bibiatan aat, ne'ebé lori Povu ba dalan sira mate no desgrasa nian; maibé – Ezequiel hateten – oras-ne'e Maromak rasik mak asume lideransa Povu nian; Nia sei tau iha Povu nia oin “Bibi-Atan Di'ak” ida (“Mesias”), hodi hasai sira husi moris-atan no lori sira ba moris. Maromak nia promesa ne'e sai loloos iha Jezús.

Kontestu “diskursu Bibiatan Di'ak nian” (kf. Jo 10) ita hetan iha kontestu polémika entre Jezús no lider judaiku balun, liuliu farizeu sira (kf. Jo 9,40; 10,19-21.24.31-39). Depoizde líder judaiku sira tau presau ba ema matan-delek husi moris mai kedas atu nia keta hakohak naroman (kf. Jo 9,1-41), Jezús denuncia forma oinsá lider sira-ne'e trata Povu: sira interese de'it atu proteje sira-nia interese pesoál no uza Povu ba sira-nia benefísiu rasik, basá, sira “na'ok-teen no ahu-na'in” (Jo 10,1.8.10), foti buat ne'ebé la pertense ba sira no na'ok husi Povu possibilidade hotu moris no libertasaun nian.

MENSAJEN

Ita-nia testu hahú ho Jezús nia afirmasaun solene: “Ha'u mak Bibiatan Di'ak”. “Di'ak”. Iha kontestu ne'e signifika “modelu;”, “ideál”: “Ha'u mak modelu bibiatan nian, bibiatan ideál”. Jezús esplika kedas katak, “bibiatan modelu” mak ida ne'ebé entrega moris ba nia bibi sira (vers. 11).

Hafoin Nia halo paralelu ba figura rua: “bibiatan kontratu-na'in” no “bibiatan loos” (vers. 12-13).

Sira-nia diferensa mak sira-nia atitude iha “asu-fuik” nia oin. “Asu-fuik” iha “ai-kanoik” ida-ne’e mak buat hotu ne’ebé tau bibi sira nia moris iha perigu laran: kbiit-na’in sira nia interese, opresaun, injustisa, violénsia, mundu nia rai-kunan.

“Bibi-atan kontratu-na’in” mak bibi-atan kontratu nian, tanba osan. Bibi la’ós ninian no nia la hadomi bibi sira entrega ba nia. Nia kumpre de’it kontratu, halai husi buat ne’ebé bele tau perigu ba nia no ninia interese pesoál sira. Nia limita an atu kumpre de’it obrigasaun ruma, maibé nia fuan la’ós ho bibi-luhan. Lójika egoízmú no interese nian mak gia nia iha ninia funsaun. Nune’e mak nia husik bibi sira mesak bainhira nia sente pergiu atu salva ninia interese egoista no ninia pozisaun.

Bibi-atan loos mak ida-ne’e halo nia servisu tan domin no la’ós tan osan. Nia la interese de’it atu kumpre kontratu, maibé halo atu bibi sira hetan moris no haksolok. Ninia prioridade mak bibi ne’ebé entrega ba nia, bibi sira nia di’ak, prontu atu saran moris rasik ba bibi sira ne’ebé nia hadomi. Bibi sira konfia nia.

Jezús mak modelu bibi-atan loos nian (vers. 14-15). Nia koñese bibi ida-idak, iha relasaun pesoál ho ida-idak, hadomi ida-idak, hatene sira nia terus, mehi no esperansa sira. Relasaun ne’e espesiál liu to’o Jezús kompara ho relasaun domin no intimidade nian ne’ebé Nia iha ho nia Aman Maromak rasik. Domin ne’e mak lori Jezús atu oferese nia moris rasik atu sira hotu bele hetan moris no moris naresin. Bainhira bibi sira iha perigu, Nia la soe hela sira, to’o fó nia moris ba sira. La iha risku ida, difikuldade ida eh terus ida mak halo Nia dezanima, tan nia domin laiha limite.

Hafoin Jezús esplika sé mak nia bibi sira no sé mak bele halo parte ba nia bibi-luhan. Hodi hateten katak “Ha’u sei iha tan bibi seluk ne’ebé seidak tama iha bibi luhan ida ne’e” (vers. 16a), Jezús hatudu momoos katak nia misaun la para de’it ba Povu judeu, maibé misaun universál, atu fó moris ba povu hotu rai nian. Komunidade Jezús nian la taka an iha institutisaun nasionál eh kulturál ida. Buat ne’ebé esensiál mak simu Jezús nia proposta, atu adere ba projetu ne’ebé Nia apresenta, tuir Nia. Halo nune’e, sei moris mai komunidade ida mesak, no nia referénsia mak Jezús, la’o ho Jezús to’o ba moris rohan-laek (“Sira sei rona Ha’u nia lian” – vers. 16b).

Ikusmai, Jezús esplika katak nia misaun integra iha Aman nia projetu atu fó moris ba ema sira (vers. 17-18). Jezús asume no dedika nia moris tomak iha rai ne’e, lahó interese pesoál, atu kumpre misaun ne’ebé Aman konfia ba Nia. Hodi kumpre Aman nia projetu domin ne’e, Nia realiza ninia kondisaun Oan nian.

Hodi fó nia moris, Jezús konxiente katak nia la lakon buat ida, Ema ne’ebé gasta nia moris atu serví Maromak nia projetu, la lakon nia moris, maibé harii moris rohan-laek no loos nian ba nia no ba mundu. Ninia don la remata ho frakasu, maibé ho glorifikasaun. Ba ema ne’e hadomi, laiha mate, basá domin hahoris moris loos no definitivu.

Jezús nia jestu mak jestu livre husi ema ida ne’ebé hadomi Aman no hadomi ema sira no hili domin to’o ninia konsekuénsia ikus, Jezús nia don mak don livre ida, gratuitu no laran-luak. Iha Jezús nia desizaun atu oferese livremente moris tan domin, Nia hatudu nia domin ba Aman no ba ema sira.